

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

Дипломна робота

магістра

на тему: **«ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ВИХОВАТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНО-
МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО
ВІКУ»**

Виконала:

студентка 2 курсу, групи ДО-2М(з)

спеціальності 012

Стенчук Діана Василівна

Керівник: Чекан

Мукачево – 2019 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНО- МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	10
1.1. Професійно-педагогічна діяльність як педагогічна проблема.....	10
1.2. Специфіка професійно-педагогічної діяльності вихователя дошкільного навчального закладу.....	20
РОЗДІЛ II. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНО- МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	31
2.1. Підготовленість майбутніх вихователів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку.....	31
2.2. Аналіз та узагальнення результатів педагогічного дослідження	37
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79
ДОДАТКИ.....	87

ВСТУП

Незаперечним свідченням прогресу людства є ставлення сучасного суспільства до розвитку кожної окремої людини, її індивідуальності, що знайшло своє втілення у філософії людиноцентризму, а в педагогіці – у принципі дитиноцентризму. Нова святоглядна парадигма зумовила трансформацію системи освіти як єдиного комплексу – від дошкільної ланки до вищої освіти. Провідні принципи функціонування і взаємопов'язаного розвитку систем дошкільної і вищої освіти за напрямом підготовки «Дошкільна освіта» задекларовано в низці загальнодержавних нормативних документів, а саме: Національній стратегії розвитку освіти України у 2013-2021 роках, Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», «Державній цільовій програмі розвитку дошкільної освіти на період до 2017 р.», Базовому компоненті дошкільної освіти, в яких позиціонується необхідність наукового обґрунтування трансформації освітніх процесів щодо їх відповідності сучасним світовим комунікативно-гуманітарним тенденціям, універсальним та глибинним етнокультурним цінностям, перше місце серед яких відводиться дитині.

У працях із дошкільної педагогіки з'ясовано специфіку професійної діяльності вихователя дітей дошкільного віку (Л. Артемова, А. Богущ, Р. Буре, Н. Денисенко, Т. Жаровцева, О. Кучерявий, В. Логінова, В. Нестеренко, Л. Островська, Л. Семушина, Т. Степанова, С. Ткачов), її психологічні аспекти (О. Кононко, С. Кулачківська, Д. Ніколенко, Є. Панько). Питання професійної підготовки майбутніх вихователів до педагогічної діяльності розглядали вітчизняні (Л. Артемова, А. Богущ, Г. Беленька, С. Будах, Н. Голота, Н. Ємельянова, Т. Жаровцева, Л. Завгородня, В. Кузь, О. Кучерявий, Т. Котик, Н. Левінець, Н. Лисенко, І. Мордоус, В. Нестеренко, Л. Плетеницька, Т. Слободянюк, Т. Степанова) і російські дослідники (У. Ібрагімова, Л. Зорило, В. Макарова, Н. Московська, З. Нестерева, Л. Фалюшина). Аналіз досліджень показав, що традиційна

система вищої дошкільної освіти зорієнтована передусім на підготовку майбутніх вихователів до формування у дітей певної сукупності знань, умінь, навичок, розвитку навчальної діяльності, яка не є типовою для дитини дошкільного віку, не задовольняє її актуальних потреб.

Роль спілкування як специфічного виду дитячої діяльності у цілісному розвитку особистості в дошкільному дитинстві і водночас вплив дорослого на цей процес підтверджено О. Запорожцем, О. Лурією, М. Лісіною, Д. Ельконіним, Т. Піроженко, О. Рузьською, Р. Спітцом, Т. Ткачуком. Педагогічний аспект впливу спілкування на становлення дитячої особистості розкрили Л. Артемова, А. Арушанова, І. Рогальська. Особливості комунікативної діяльності дітей старшого дошкільного віку визначено О. Запорожцем, М. Лісіною, О. Смирновою, Д. Ельконіним, Т. Піроженко. З'ясовано, що мовленнєве спілкування сприяє самовираженню, соціалізації дитини, налагодженню її взаємодії з дорослими і однолітками, що досягається взаємопов'язаним розвитком мовленнєвої діяльності і спілкування.

Закладений у комунікативно-мовленнєвій діяльності дитини потенціал її особистісного розвитку зумовлює створення умов для її природного функціонування в умовах дошкільного навчального закладу, забезпечення відповідної підготовки вихователів. Зміни в структурі комунікативної підготовленості вихователів визначають трансформаційні процеси в освіті, які охоплюють передусім педагогічні функції. Провідними наразі є функції радника, партнера та організатора процесу спілкування, що в цілому сприяє гуманізації педагогічних взаємин.

Аналіз наукового фонду переконує у тому, що проблема організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей, як суто дитячої, в умовах дошкільного навчального закладу має вирішуватися в комплексі: і в аспекті розроблення методики організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку, і в аспекті професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Водночас у

педагогічній науці існує низка суперечностей щодо особливостей підготовки майбутніх вихователів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку, а саме:

– між вимогою суспільства щодо дитиноцентрованої спрямованості освіти та реальним станом наукового обґрунтування змісту, розроблення методичного супроводу професійної підготовки майбутніх вихователів, орієнтованої на виконання цієї вимоги;

– між достатнім теоретичним обґрунтуванням місця комунікативно-мовленнєвої діяльності в становленні особистості старшого дошкільника і відсутністю розкриття теоретичних засад професійної підготовки до її організації в умовах дошкільного навчального закладу;

– виявленим позитивним впливом спеціалізованого мовленнєвого спілкування вихователя з дітьми на їхній комунікативно-мовленнєвий розвиток і відсутністю методичного забезпечення процесу формування професійно-мовленнєвого спілкування в умовах вищого навчального закладу;

– необхідністю організовувати комунікативно-мовленнєву діяльність дітей старшого дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу і невідповідністю майбутніх вихователів до здійснення такої діяльності.

Отже, наявність суперечностей в освітній сфері та недостатнє розв'язання проблеми на теоретичному, методологічному, методичному рівнях зумовили вибір теми магістерського дослідження – «Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку».

Мета дослідження полягає в розробці та теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов майбутніх вихователів щодо організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку та їх реалізації у практиці фахової підготовки у вищій школі.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких завдань:

1. З'ясувати теоретичні засади підготовки майбутніх вихователів

щодо організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку;

2. Визначити сутність поняття «підготовленість майбутніх вихователів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку», уточнити поняття «комунікативно-мовленнєва діяльність дітей старшого дошкільного віку»;

3. Теоретично обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Об'єкт дослідження – професійно-педагогічна підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах вищого педагогічного навчального закладу.

Предмет дослідження – педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів щодо організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Методи дослідження. *Теоретичні методи дослідження:* аналіз, порівняння, систематизація та узагальнення даних на основі вивчення філософської, соціологічної, психолого-педагогічної теорії та лінгводидактики уможливили аргументоване обґрунтування змісту та структури поняття «підготовленість майбутніх вихователів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку», визначення поняттєвого апарату та концептуальних засад, критеріїв та показників, комплексу педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Емпіричні методи дослідження: спостереження, бесіда, анкетування, педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний) дали змогу визначити педагогічні умови майбутніх вихователів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку та їх реалізації у практиці фахової підготовки у вищій школі.

Дослідно-експериментальна база. Заклад дошкільної освіти с. Кваси, Рахівського району, студенти освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» Мукачівського державного університету.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вперше визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови забезпечення ефективної підготовленості майбутніх вихователів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку, а саме: забезпечення міжпредметних зв'язків та інтеграції змісту навчання; позитивна мотивація студентів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку; наявність у майбутніх вихователів сформованих комунікативно-мовленнєвих умінь професійно-мовленнєвого спілкування з дітьми; занурення студентів в активну практику організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження було представлено у публікації, котра опублікована в науковому журналі для студентів, аспірантів та молодих вчених «Наука майбутнього» на тему «Професійна підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у теорії педагогіки вищої школи» у співпраці з к.пед.н., доцентом О. І. Чекан. Також основні положення та результати дослідження було представлено у доповіді на III Міжнародній науково-практичній конференції «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції», яка відбулася 24–25 жовтня 2019 р. у Мукачівському державному університеті на тему «Теоретичні засади підготовки майбутніх вихователів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку» у співпраці з к.пед.н., доцентом О. І. Чекан.

Структура магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи містить – 90 сторінок, основний зміст магістерської

викладено на 78 сторінках. Список використаних джерел містить 71 найменування, з яких 1 - іноземною мовою.

ВИСНОВКИ

Підготовку майбутніх вихователів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку схарактеризовано як методологічно обґрунтований цілеспрямований процес, який відбувається у межах загальної професійно-педагогічної підготовки за напрямом «Дошкільна освіта» й відбиває її сутнісні характеристики. У процесі теоретичного моделювання вона набуває специфічних рис, спричинених самостійною метою, завданнями, спеціально розробленим змістом, детермінованими педагогічними умовами, методиками їх реалізації.

Дослідження дало змогу визначити підготовленість до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого віку як індивідуальний результат професійної підготовки, що охоплює сформовані професійно важливі комунікативні якості особистості, професійні цінності й мотиви, дитиноцентристську спрямованість, теоретичні і методичні знання, комунікативно-мовленнєві вміння професійно-мовленнєвого спілкування, та характеризується такими параметрами: оптимальність щодо наявних суб'єкт-об'єктних умов професійного навчання; реальна спроможність успішно виконувати у межах, визначених професійним стандартом ситуацій, професійні завдання, вирішувати педагогічні проблеми, використовуючи сформовані в процесі підготовки знання, вміння, особистісні структури; практична готовність до розв'язання професійних завдань з організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей в умовах дошкільного навчального закладу.

Визначено структуру особистісно розвивального професійно-мовленнєвого спілкування вихователя як комунікативного чинника комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку, яка розглядається як єдність просторового, емоційного, мовленнєвого, інтерактивного контактів.

Виявлено провідні функції професійно-мовленнєвого спілкування

вихователя з дітьми дошкільного віку: формування, розвиток і задоволення потреби дітей у мовленнєвому спілкуванні; комунікативної функції як чинника мовленнєвого розвитку, організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей; комунікативно-мовленнєвої співучасті, співдії у спілкуванні з дітьми; навчання мови і розвитку комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей; психологічної підтримки у спілкуванні з дітьми; функція розваги.

З'ясовано, що комунікативно-мовленнєва діяльність дітей старшого дошкільного віку – це мотивована, довільна, продуктивно-творча, самостійна, інтеракційна, власне дитяча діяльність, породжена потребами і запитами дитинства і спрямована на встановлення і підтримку контакту, налагодження взаємодії з дорослими й однолітками, в процесі якої діти розв'язують комунікативно-мовленнєві завдання, що постають перед ними у конкретних ситуаціях мовленнєвого спілкування. Її специфіка визначається комунікативними потребами і мотивами, віковими особливостями оволодіння вербальними і невербальними засобами спілкування, наявністю взаємозв'язків у становленні і розвитку форм та засобів спілкування, своєрідністю буття й внутрішнього світу дитини-дошкільника.

Згідно з технологічним концептом дослідження обґрунтовано педагогічні умови підготовки до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку: забезпечення міжпредметних зв'язків та інтеграції змісту навчання у професійній підготовці майбутніх вихователів; позитивна мотивація студентів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку; наявність у майбутніх вихователів сформованих комунікативно-мовленнєвих умінь професійно-мовленнєвого спілкування з дітьми; занурення студентів в активну практику організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Виявлено тенденції процесу ефективної підготовленості майбутніх вихователів до організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку, які виявляються у взаємозв'язках і

взаємозалежностях між сформованістю ціннісно-мотиваційної сфери і вибором стратегії комунікативно-мовленнєвої взаємодії з дитиною, сформованістю емоційно-ціннісного ставлення до дитини і вибором суб'єкт-суб'єктної моделі взаємодії з дитиною, станом відчуття психологічної близькості до світу дитинства і розвитком схильності до практики мовленнєвого спілкування з дітьми, опануванням структури особистісно розвивального професійно-мовленнєвого спілкування і успішністю практичної реалізації завдань організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку, сформованістю теоретико-методичних знань і здатністю до оцінно-рефлексивної діяльності.

Проведене дослідження не вичерпує багатоаспектної проблеми підготовки майбутніх вихователів до професійно-педагогічної діяльності. Перспективним вважаємо дослідження проблеми забезпечення наступності в організації комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку і учнів початкових класів.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>